مقدسات امت اسلامی یا ابزار فشار علیه یمن؟

وقتی یک مناقشه سیاسی با نام مقدسات اسلامی صورت‌بندی می‌شود

در روزهای اخیر، ادعای عربستان سعودی درباره هدف قرار گرفتن مکه مکرمه از سوی نیروهای یمنی، به یکی از محورهای مهم جنگ رسانه‌ای پیرامون تحولات یمن تبدیل شده است. در حالی که مقام‌های سعودی مدعی رهگیری پهپادی منتسب به انصارا‌ در جنوب مکه شده‌اند، طرف یمنی این ادعا را به صراحت رد کرده است. منابع خبری نیز گزارش کرده‌اند که انصارا‌ اعلام کرده است هیچ تهدیدی متوجه مکه یا دیگر اماکن مقدس اسلامی نکرده است.

عبدالملک الحوثی، رهبر انصارا‌، ادعای سعودی درباره هدف قرار دادن مکه را «دروغی بزرگ» و بخشی از تبلیغات جنگی دانسته و تأکید کرده است که حرمت مکه برای مردم یمن اهمیت ویژه‌ای دارد.

این موضع را نمی‌توان صرفاً در سطح یک تکذیب نظامی بررسی کرد. مسئله مهم‌تر آن است که چگونه نام مقدس‌ترین مکان مسلمانان وارد منازعه سیاسی و نظامی عربستان و یمن شده و چگونه می‌توان از این ادعا برای شکل‌دهی به افکار عمومی جهان اسلام علیه یمن استفاده کرد.

یمن و حرمت حرمین؛ یک اتهام سنگین بدون اثبات مستقل

اتهام هدف قرار دادن مکه، اتهامی معمولی نیست. مکه قبله مسلمانان و مرکز حج است و هرگونه نسبت دادن تعرض به آن می‌تواند واکنش گسترده مذهبی در سراسر جهان اسلام ایجاد کند.

از این رو، چنین ادعایی نمی‌تواند صرفاً بر اساس اعلام یک طرف درگیر، به واقعیتی قطعی در افکار عمومی تبدیل شود.

آنچه تاکنون در گزارش‌های خبری منتشر شده، ادعای مقام‌های سعودی درباره رهگیری یک پهپاد منتسب به حوثی‌ها و تکذیب صریح طرف یمنی است. حتی گزارش‌های خبری که ادعای سعودی را منتشر کرده‌اند، هم‌زمان رد این ادعا از سوی انصارالله را نیز گزارش کرده‌اند.

بنابراین، تبدیل عبارت «پهپاد رهگیری‌شده در جنوب مکه» به «حمله یمن به مکه» یک جهش روایی مهم است؛ زیرا میان این دو گزاره تفاوت وجود دارد. اولی یک ادعای امنیتی درباره مسیر یک پهپاد است و دومی ادعایی درباره هدف و قصد حمله.

در شرایط جنگی، این تفاوت را نمی‌توان نادیده گرفت.

چرا نام مکه در این مناقشه اهمیت سیاسی پیدا می‌کند؟

جنگ یمن سال‌هاست که عرصه رقابت قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی است. در هفته‌های اخیر نیز درگیری میان نیروهای انصارالله و طرف‌های مورد حمایت عربستان تشدید شده و حملات متقابل افزایش یافته است. گزارش‌های اخیر از حملات سعودی به مناطق تحت کنترل انصارالله و هم‌زمان حملات یمنی‌ها به اهدافی در عربستان حکایت دارد.

در چنین فضایی، وارد کردن «مکه» به روایت جنگ، معنای سیاسی بسیار متفاوتی پیدا می‌کند.

اختلاف عربستان و یمن می‌تواند یک منازعه سیاسی، نظامی و ژئوپلیتیک تلقی شود؛ اما هنگامی که یمن به «تهدیدکننده مکه» معرفی شود، ماهیت روایت تغییر می‌کند. در این صورت، دیگر سخن از یک منازعه میان بازیگران سیاسی نیست؛ بلکه تلاش می‌شود یک طرف در جایگاه دشمن مقدسات اسلامی قرار گیرد.

این همان نقطه‌ای است که منازعه سیاسی می‌تواند به شکاف مذهبی تبدیل شود.

استفاده از مقدسات برای منزوی کردن یک ملت مسلمان

یکی از آسیب‌های جدی در جهان اسلام، تبدیل اختلافات سیاسی به نزاع‌های مذهبی است. در این الگو، به جای پاسخ دادن به مسائل واقعی یک منازعه، از نمادهای مذهبی برای ایجاد اجماع علیه طرف مقابل استفاده می‌شود.

ادعای حمله به مکه، اگر بدون شواهد مستقل و قابل بررسی در افکار عمومی مسلمانان تکرار شود، می‌تواند دقیقاً چنین کارکردی داشته باشد: قرار دادن یمن در برابر مکه و در نتیجه قرار دادن بخشی از مسلمانان در برابر بخشی دیگر.

اما یمنی‌ها نیز بخشی از همین امت اسلامی‌اند. مردم یمن نه بیگانه با اسلام‌اند و نه بیگانه با حرمت حرمین. نسبت دادن دشمنی با کعبه به جامعه‌ای مسلمان، نیازمند دلیلی بسیار فراتر از یک ادعای سیاسی است.

از این منظر، واکنش تند رهبران انصارا را باید در چارچوب دفاع از جایگاه یمن در جامعه اسلامی نیز فهم کرد؛ آنان تلاش دارند مانع از آن شوند که یک اتهام سیاسی، به برچسبی مذهبی علیه مردم یمن تبدیل شود.

پاسخ یمنی‌ها؛ ما نسبت به مقدسات بی‌تفاوت نیستیم

محمد الفرح، عضو دفتر سیاسی انصارا، در واکنش به ادعای اخیر، تأکید کرده است که یمنی‌ها نسبت به مقدسات اسلامی حساسیت دارند و ادعای هدف قرار دادن مکه را رد کرده است.

حزام الاسد نیز ضمن رد این اتهام، گفته است که عملیات نیروهای یمنی متوجه اهدافی است که آنها را نظامی و مرتبط با ساختار قدرت سعودی می‌دانند و نه اماکن مقدس.

این مواضع یک پیام سیاسی و مذهبی مشترک دارند: منازعه یمن با عربستان را نباید به دشمنی یمن با اسلام و مقدسات اسلامی تبدیل کرد.

این تفکیک برای جهان اسلام اهمیت فراوان دارد. زیرا حتی اگر درباره اقدامات نظامی انصارا اختلاف

نظر وجود داشته باشد، نمی‌توان اختلاف سیاسی با یک جریان یمنی را به دشمنی آن با کعبه و اسلام تعمیم داد.

ماجرای کسوه کعبه؛ پرسشی که یمنی‌ها مطرح کرده‌اند

در همین چارچوب، محمد الفرح در سخنان خود به موضوع پرده کعبه و جفری اپستین اشاره کرده است و آن را در تقابل با ادعای سعودی درباره حساسیت نسبت به مقدسات قرار داده است.

این موضوع، فارغ از صحت و جزئیات اسناد مربوط به آن، پرسشی مهم را مطرح می‌کند: اگر حرمین شریفین نمادهای مشترک تمام مسلمانان هستند، آیا نباید درباره هرگونه واگذاری یا انتقال اشیای مرتبط با کسوه کعبه نیز شفافیت وجود داشته باشد؟

بنابراین، پاسخ یمنی‌ها تنها یک تکذیب ساده نیست؛ آنان در واقع تلاش می‌کنند انحصار روایت درباره «دفاع از مقدسات» را به چالش بکشند.

منطق این پاسخ روشن است: نمی‌توان از یک سو، یمنی‌ها را با اتهام تعرض به مقدسات در برابر افکار عمومی جهان اسلام قرار داد و از سوی دیگر، هر پرسشی درباره نحوه حفاظت و مدیریت میراث مرتبط با کعبه را از عرصه عمومی خارج کرد.

مقدسات اسلامی به شفافیت و حرمت نیاز دارند، نه به استفاده ابزاری در منازعات سیاسی.

مسئله فراتر از یمن؛ خطر ایجاد شکاف در امت اسلامی

اگر ادعای حمله به مکه بدون بررسی دقیق و مستقل در فضای رسانه‌ای جهان اسلام تثبیت شود، پیامد آن تنها متوجه انصارالله نخواهد بود. چنین روایتی می‌تواند شکاف‌های مذهبی و سیاسی موجود در جهان اسلام را عمیق‌تر کند.

امروز اختلافات سیاسی در جهان اسلام کم نیستند؛ از یمن و سوریه و عراق گرفته تا فلسطین و دیگر بحران‌های منطقه. اگر هر اختلاف سیاسی با استفاده از نمادهای مقدس به یک نزاع مذهبی تبدیل شود، مفهوم وحدت اسلامی عملاً تهی خواهد شد.

در چنین شرایطی، وظیفه نهادهای تقریبی و رسانه‌های اسلامی آن است که اجازه ندهند مکه و مدینه به ابزار جنگ روایت‌ها تبدیل شوند.

حرمین باید نقطه اشتراک مسلمانان باقی بمانند، نه ابزاری برای حذف یکدیگر.

یمن را نباید از امت اسلامی جدا کرد

آنچه در روایت اخیر اهمیت ویژه دارد، تلاش برای قرار دادن یمن در مقابل یکی از مقدس‌ترین نمادهای جهان اسلام است.

یمن کشوری مسلمان و تاریخی با ریشه‌های عمیق اسلامی است. مردم این کشور، مانند دیگر مسلمانان، مکه را قبله و حرم الهی می‌دانند. اختلاف سیاسی و نظامی میان بخشی از نیروهای یمنی و عربستان نمی‌تواند این واقعیت را تغییر دهد.

از همین رو، دفاع از یمنی‌ها در برابر اتهام تعرض به مکه، در حقیقت دفاع از اصل بی‌گناهی در برابر اتهام اثبات‌نشده و دفاع از وحدت امت اسلامی در برابر سیاسی‌سازی اختلافات است.

مسئله این است که یمن نباید با یک ادعای مذهبیِ اثبات‌نشده، در برابر جهان اسلام قرار داده شود.

حرمین شریفین نباید به ابزار فشار سیاسی تبدیل شوند

مکه مکرمه و مدینه منوره، سرمایه معنوی مشترک بیش از یک و نیم میلیارد مسلمان‌اند. این جایگاه نمی‌تواند در خدمت رقابت‌های سیاسی دولت‌ها قرار گیرد.

هرگاه نام کعبه برای محکوم کردن یک رقیب سیاسی به کار گرفته شود، باید نسبت به پیامدهای آن حساس بود؛ زیرا اینجا دیگر تنها یک نزاع میان دولت‌ها و جریان‌های نظامی مطرح نیست، بلکه احساسات دینی میلیون‌ها مسلمان درگیر می‌شود.

از منظر تقریب مذاهب، باید با این روند مقابله کرد: اختلاف سیاسی باید سیاسی باقی بماند و نباید با برچسب مذهبی به دشمنی میان مسلمانان تبدیل شود.

جمع‌بندی

ادعای هدف قرار دادن مکه از سوی یمن، در حالی مطرح شده که انصارا‌ آن را به صراحت رد کرده و آن را بخشی از جنگ تبلیغاتی علیه یمن دانسته است.

در چنین شرایطی، مهم‌ترین مسئله برای جهان اسلام، نه تکرار روایت یک طرف درگیر، بلکه جلوگیری از تبدیل یک ادعای اثبات‌نشده به اتهامی مذهبی علیه یک ملت مسلمان است.

یمنی‌ها حق دارند در برابر اتهامی که آنان را دشمن مکه و مقدسات اسلامی معرفی می‌کند، از خود دفاع کنند.

مسئله اصلی نیز همین است: مکه نباید به ابزار جنگ روانی علیه یمن تبدیل شود و حرمین شریفین نباید در خدمت ایجاد شکاف میان مسلمانان قرار گیرد.

اگر هدف، وحدت اسلامی است، باید اجازه نداد اختلاف میان عربستان و یمن به اختلاف میان مسلمانان تبدیل شود. اگر هدف، صیانت از مقدسات است، باید از سیاسی‌سازی آنها پرهیز کرد. و اگر هدف، حقیقت است، باید میان ادعا، روایت رسانه‌ای و واقعیت اثبات‌شده تفاوت گذاشت.

در این میان، سخن اساسی یمنی‌ها روشن است: منازعه سیاسی با یک دولت، به معنای دشمنی با مقدسات اسلام نیست و هیچ‌کس نباید با بهره‌گیری از نام کعبه، یک ملت مسلمان را در برابر امت اسلامی قرار دهد.